

Ковалевська Тетяна Анатоліївна

Особливості політичної міфології в українському суспільстві

УДК 323.2

DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2024-2.15>

Ковалевська Тетяна Анатоліївна
аспірант філософського факультету
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка
вул. Володимирська, 60, Київ, Україна
ORCID: 0009-0001-1950-6680

У цій статті досліджується вплив політичної міфології на формування та розвиток українського суспільства. Автор розглядає різні аспекти політичних міфів, визначаючи їх роль у формуванні національної ідентичності та політичної свідомості. Метою дослідження є не лише аналіз особливостей політичної міфології, а й виявлення тенденцій та взаємозв'язків, що визначають її розвиток в українському контексті.

Підхід до дослідження включає різноманітні наукові методи. Зокрема, використовується аналіз та синтез для розкриття поняття політичної міфології та її впливу на формування національної ідентичності. Використання індуктивного та дедуктивного методів дозволяє усвідомити та узагальнити особливості прояву політичних міфів у сучасному українському суспільстві. Науково-аналітичний підхід передбачає аналіз наукової літератури та актуальних джерел для узагальнення отриманих результатів. Результати дослідження розкривають значущість політичних міфів у формуванні політичних уявлень та вплив їх на становлення громадської думки. Міф як шар свідомості сприяє цілісному та образному сприйняттю світу, надаючи відповіді на складні питання, що здаються нерозв'язними раціональній свідомості. Він виступає як спосіб пояснення та відновлення світоглядної картини в умовах турбулентності та змін, виконуючи терапевтичну функцію для суспільства.

Політичні міфи використовуються для мобілізації суспільства та формування громадської думки, активно використовуючи образи «героїв-рятівників» та «героїв-месій». Українська міфотворчість відображає пошуки шляхів «відродження» та «європейського вибору», утверджуючи міфи про українську гідність та роль України як форпосту європейської цивілізації.

Повномасштабна війна росії проти України активно впливає на політичну міфологію суспільства. Міфологема «війни» стає центральною у формуванні політичних уявлень та мобілізації громадської думки. Образи «героїв-захисників» та «героїв-месій» набувають особливого значення в контексті воєнного конфлікту, а асоціація України з образом жінки-матері укріплює національну ідентичність.

Політична міфологія в українському суспільстві пройшла велику трансформацію, а зміна уявлень про політичні міфи може відобразити динаміку суспільства та мати практичне значення для розробки стратегій комунікації, політичного управління та соціальної інтеграції.

Ключові слова: політична міфологія, українська політична міфологія, політичний міф, міфологія, архетипи.

Вступ. Українське суспільство є політично насиченим, а його політичний дискурс визначається не лише реальними подіями та політичними рішеннями, але й різноманітними міфами та стереотипами, що формують політичну міфологію. Проте, цей аспект політичного життя здебільшого залишається недостатньо вивченим.

Недостатня увага до аналізу політичних міфів та їх впливу на формування громадської думки та політичних установок ускладнює розуміння сутності політичних процесів і може спричинити негативні наслідки для суспільства, включаючи політичну апатію, конфлікти та низьку довіру до політичних інститутів.

Після здобуття Україною незалежності виникла потреба зміни та поновлення міфологічного потенціалу культури. Кардинальні зміни політичного ладу, форми державного правління та устрою виявили непридатність міфології, яка вироблялася радянською культурою і в її межах претендувала на абсолютне значення.

Важливим завданням для нашої держави та політичної правлячої еліти стала, насамперед, побудова єдиного національного міфу, який мав би об'єднати та згуртувати націю задля подальшого розвитку. Міф у сфері національної самосвідомості веде до акцентування теми походження даної нації і надає цій темі тією чи іншою мірою сакрального характеру.

Отже, ця стаття має на меті розглянути особливості української політичної міфології, виявити ключові міфи та їхній вплив на суспільство, а також запропонувати шляхи управління політичною міфологією для підвищення рівня політичної свідомості та ефективності прийняття політичних рішень.

Мета та завдання. Метою даного дослідження є аналіз особливостей політичної міфології в українському суспільстві. Шляхом аналізу актуальних джерел, досліджень та наукової літератури, робота спрямована на виявлення ключових міфологічних

аспектів у політичному дискурсі України. Отримані результати покликані розширити розуміння впливу політичної міфології на формування політичної свідомості громадян. Завдання дослідження включають аналіз політичних міфів, вивчення впливу міфології на громадську думку, розгляд трансформації міфології в умовах війни, аналіз міфологізованих образів.

Методи дослідження. Методологія дослідження у цій статті базується на комплексному підході, включаючи різноманітні наукові методи. Зокрема, використовуються аналіз та синтез для розкриття поняття політичної міфології та її впливу на формування національної ідентичності. Індуктивний та дедуктивний методи дозволяють спостерігати та узагальнювати особливості вияву політичних міфів у сучасному українському суспільстві. Науково-аналітичний метод передбачає дослідження наукової літератури та актуальних джерел для узагальнення результатів дослідження. Цей комплексний підхід дозволяє глибше розуміти природу політичної міфології та її роль у формуванні національної свідомості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Більшість філософів, починаючи з Платона, намагались розглянути міф як явище суспільного життя, що існує протягом всієї історії людства. Вони прагнули визначити його сутність, коріння, різноманітність та соціальну значущість. Проте дослідження феномену політичного міфу у сучасних суспільствах, включаючи українське, залишається мало-дослідженим, особливо серед вітчизняних вчених.

Праці таких авторів, як Е. Кассіер («Міф про державу»), К. Хюбнер («Істина міфу»), Р. Барт («Міфологія»), Ю. Шайгородського («Політика: взаємодія реальності і міфу»), займають важливе місце у дослідженні цього явища.

Дослідники К. Хюбнер М. Еліаде говорили про міф як такий; сутність політичного міфу та політичної міфології розкривається у працях К. Леві-Строса, Дж. Кемпбелла.

Останнім часом зростає інтерес до розгляду функціонування міфів в українській політиці та суспільстві загалом. До цієї проблематики звертаються такі дослідники, як М. Попович, В. Малахов, Н. Хамітов, О. Гриценко, Г. Грабович, О. Забужко, І. Грабовська, А. Тихолаз, Г. Почепцов, В. Ткаченко, В. Скуратівський, В. Горський, М. Обушний, Ю. Бауман, О. Донченко, Ю. Романенко, Ю. Шайгородський та інші.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значний обсяг досліджень в області політичної міфології, існують деякі аспекти, які залишаються недостатньо дослідженими і вимагають подальшої уваги.

Зокрема, раніше недостатньо зверталась увага до вивчення політичної міфології в українському суспільстві, незважаючи на важливість цієї теми

для розуміння політичного ландшафту України, обсяг наявних досліджень є обмеженим.

Результати. Міф як шар свідомості дає цілісне і образне сприйняття світу, знімає всі суперечності, над якими б'ється розум. Він дає відповіді на всі питання, які здаються нерозв'язними раціональному свідомості.

В дослідженні політичних міфів можна виділити два етапи:

– перша половина ХХ ст., на якому дослідники розглядали даний феномен переважно як форму колективних уявлень і норм;

– друга половина ХХ ст., коли почалася розробка даного поняття в рамках власне політичної теорії, інтерпретує міф як наслідок ідеологічної та символічної боротьби за смисли і значення.

Таким чином, розширилася сфера аналізу: від міфу як культурного явища до розуміння міфа як політичного феномена. Об'єкт вивчення змістився від міфів традиційних і первісних суспільств до міфів сучасних, а предмет – від структури міфу, його функцій і динаміки змін до суті поняття міфу, ролі соціального контексту, «виробників» і «споживачів» міфів, їх функціонування в суспільстві.

У першій половині ХХ ст. міфи вивчали переважно антропологи, історики, соціологи і культурологи. Ці дослідники (зокрема, Е. Дюркгейм, К. Леві-Стросс, Дж. Кемпбелл) розглядали міф як елемент підсвідомого і психологічної структури спільнот. Вони підкреслювали, що міф є формою суспільної свідомості, характерною для різних етапів розвитку суспільства, і пропонували різні трактування сутності і структури міфологічного мислення.

Батьком так званої структурної типології міфів вважають К. Леві-Строса. У своїх працях він розглядає міф як специфічний інструмент первісної логіки, аналізуючи структуру міфологічного мислення більшою мірою, ніж міфічну розповідь [8].

Так, Дж. Кемпбелл стверджував, що позбувшись спадку релігійних символів і ритуалів, сучасне секуляризоване суспільство відчуває потребу в певних вічних цінностях, які можна побачити за міфами і легендами [7].

У другій половині ХХ ст. поняття «політичний міф» все частіше стало використовуватися стосовно сучасних суспільств, де міф вже не пов'язаний з релігією і традиційними віруваннями. Перехідним етапом у розвитку теорій, присвячених дослідженню політичного міфу, стали роботи німецького філософа Е. Кассієра.

У роботах Е. Кассієра 1930-х – початку 1940-х років акцент зроблений на вивченні ефективності міфів в масштабному суспільно-політичному процесі. Це ознаменувало переломний момент у розвитку досліджень міфу. У книзі «Міф держави» він вперше дає детальну характеристику роботи політичних міфів, які він визначає як адаптовані для мас науково обгрунтовані ідеї. У політиці, згідно

Е. Кассіеру, завжди трапляються несподівані повороти, і тут раціональне поступається міфологічному, а бажання колективу персоніфікуються в особі політичного лідера [2].

Французький структураліст Р. Барт у своїй книзі «Міфологія» стверджує, що з образної форми мислення стародавній міф перетворюється на інструмент політичної демагогії [1].

У 1990-і та на початку 2000-х років у політичній науці з'являється ряд робіт, які переосмислюють поняття міфу. У 1996 році британський політолог К. Флад, узагальнивши роботи попередників, запропонував більш гнучкий підхід до інтерпретації даного поняття. Він визначає міф як ідеологічно марковане оповідання, що претендує на статус справжнього уявлення про події минулого, теперішнього і прогнозованого майбутнього, сприйняте соціальною групою як вірне [3].

Специфіка політичних міфів українського суспільства залежить від менталітету та національних архетипів, що притаманні українській масовій свідомості.

Українському менталітету притаманні такі риси: індивідуалізм, пантеїзм як духовний зв'язок українців з середовищем їх помешкання, соціальний фаталізм, ексекутивність (жіночність), інтровертність (споглядальність, направленість до свого внутрішнього світу), кордоцентризм (примат емоційності над раціональністю), гіпертрофоване волелюбство, толерантність.

Одним з основних напрямів у масовій міфологічній свідомості пов'язаний з активізацією міфологічних уявлень про час і простір.

У кризові періоди політична еліта пропонує шлях до світлого майбутнього або повернення до старої моделі політичного життя. Схема «тут–там» визначає сакралізацію простору.

Г. Почепцов наводить приклад радянського простору, який, на його думку, був гетерогенним і не збігався з фізичним. Схід і Захід – поняття, що несли якісне навантаження. Японія містилась на Заході, там само розташована і Південна Корея. Від Москви до Владивостока «ближче», ніж до Варшави. Кордон, що перебував «на замку», відтворював традиційний для давніх культур образ ритуального порога: тут відбувається розтин простору. За порогом пролягає неупорядкований простір «закордону». Радянська людина, яка повернулася з мандрівки, якщо не чужа, то вже не цілком своя. За таким баченням простору криється справжній спосіб життя людини СРСР, для якої реальний «закордон» цілком належить до царини уявного, яке вона формує, упорядковуючи відповідно до своєї логіки так, що для неї фізичне розташування Японії не має жодного значення [9].

За українських реалій міфологічний простір чітко маркований: окуповані території, «країна 404», «днр/лнр».

Міфотворчість в Україні за сучасних умов виявляється через низку нових міфологем – «відродження», «європейський вибір», «помста окупантам», а також через архаїстику – відродження козацьких традицій, звернення до джерел трипільської культури, язичницького міфу тощо.

В сучасних умовах Україна балансує між пошуками шляхів свого «відродження» та «європейським вибором», що стає ще одним міфом. У масовій свідомості європейський вибір набуває міфічного образу раю та безпроблемного життя [11].

У колективній свідомості української нації укорінилися політичні міфи, орієнтовані на європейське майбутнє України. Обґрунтування подібного підходу можна знайти ще у М. Грушевського, він виділяє в українців таку психологічну рису як почуття власної гідності, що наближає українця до цінностей західноєвропейської культури [5]. А німецький філософ Й. Гердер будує міф про те, що Україна стане колись новою Грецією [10]. Важливо зазначити, що ідея європеїзації українського народу вимагає не так вступу України у Європейський Союз, як «розбудови Європи» в Українській державі та українському культурному просторі [10]. Українська політична міфологія на сучасному етапі ґрунтується на ролі української нації як форпосту європейської цивілізації на безпосередній межі зі Сходом, як гаранта гідності людини і фактору стабільності в Центральній Європі [4].

Повернення ж втрачених територій виступає тим утопічним проектом майбутнього, що знову все поверне «на круги своя».

Міфологічне сприйняття часу – «тоді–зараз» – також чітке і зрозуміле. В міфології час поділяється на два періоди: «передісторію», в якій окремі елементи необхідні лише задля пояснення того, що відбувається в теперішньому, і власне «історію», яка починається, як правило, тут і зараз.

Якщо раніше маркером була дата проголошення незалежності держави і сучасна історія України поділялась на передісторію (існування у складі СРСР) і власне історію незалежної України, то сьогодні маркером виступає початок повномасштабної війни росії проти нашої держави, які посунули у часі передісторію і початок «нової ери». Всі події тепер розглядаються як до війни та після.

Багато політичних міфів використовується з метою у той чи інший спосіб сформуванню громадську думку щодо окремих політичних сил, політичних лідерів. Особливо активно й цілеспрямовано такі міфи формуються, посилюються або спростовуються у період складних політичних ситуацій і подій – референдумів, виборів, соціальних катаклізмів різного характеру, соціальних, політичних революцій та війн. Багато з них формуються, створюються зусиллями політтехнологів, іміджмейкерів, засобів масової інформації, психологів тощо.

Головне завдання політичних міфів: звеличити, посилити кращі риси, особливості однієї політичної сторони і, зрозуміло, дискредитувати, применшити – іншої.

В умовах нестабільності суспільства, проведення соціальних перетворень для вже підготовленого до сприйняття міфу мислення стає доцільним створення образу «героя-рятівника» або «героя-месії», який спрямовує свої сили на створення нової системи.

Важливим елементом у цьому є ідентифікація «героя-рятівника» з народом, що закликає героя до свого порятунку, а той виявляє волю народу, виконуючи місію створення нового ідеального суспільства. У піар-кампаніях активно використовується «героїчний архетип». В рамках цього архетипу діють стереотипи, або ролі «героїв». Наприклад, ролі господаря, генерала, лицаря, молодого обдарування, асакала, економіста, науковця, юриста, бунтаря-одинака, шоумена тощо.

Для українців завжди був притаманний архетип волелюбства, проте Революція Гідності актуалізувала цей міф в українському суспільстві, а повномасштабна війна Росії проти нашої держави зробила архетипи «свободи» та «гідності» найбільш цінними, які розділяє кожен українець. Сьогодні на самоідентифікацію українців має величезний вплив міфи про героїв-борців за свободу та гідність нашої нації, сакральність жертви українських воїнів. Небесна Сотня, Кіборги, захисники Азовсталі, бійці ЗСУ – всі вони несуть класичний міф про героя, змальований Дж. Кемпбеллом [7].

За Дж. Кемпбеллом, шлях героя є циклічним та має проходити три стадії: перехід через межу (поріг) реальності, випробування за межею, повернення до людей. Перехід через межу передбачає боротьбу з ворожою силою, що стоїть на заваді мети героя, перемогу або поразку у ключовій битві. За межею відбуваються випробування під час мандрівки, вирішальне випробування та здобуття нагороди, розширення меж свідомості (просвітлення, переродження, звільнення). На шляху повернення до людей на героя очікує втеча від переслідувачів, допомога, протекція могутньої божественної, надприродної сили, битва біля межі, спасіння, воскресіння тощо [7, с. 246].

Образ звичайного українського солдата, історія його життя відповідає структурі міфу, за логікою якого він здійснює перехід за межу (залишивши затишну домівку та сім'ю, йде боронити Україну до зони військових дій), за межею проходить випробування (воює на передовій, отримує поранення), повертається до людей у новій якості героя (живого або мертвого). Образ «героя» завжди наповнюється символічними харизматичними рисами. Символічність, що оповита ореолом звитяги, мужності, самопожертви, таємничості, вибудовує образ «героя», під який підпадають Герої Небесної Сотні,

українські в'язні в російському полоні, загиблі воїни, волонтери.

Образу «героя» як носія абсолютного добра в міфологічній свідомості відповідає образ «ворога», що уособлює вселенське зло. У ситуації війни, коли архетипові конструкти «свої – вороги» маркують тотально всіх, персоніфікований образ ворога дуже важливий. Вороги сьогодні – це «сепаратисти», «окупанти», а найголовніше зло – це Путін.

Стан війни породжує особливості міфологеми «війни», яка пов'язана із специфічними міфологемами «страху», «ворога», «жертви». Міфологема «війни» за усіх часів надавала особливого статусу та престижу військовій професії, звеличувала її. Сьогодні престиж цієї професії також актуалізувався. Стати «добровольцем», піти служити – це означає здійснити подвиг.

Міфологема «страху» актуалізує важливість професій захисників правопорядку, працівників внутрішніх органів, розвідників.

Тісно пов'язана з війною міфологема «жертви», яка також має специфічні прояви у теперішній боротьбі українського народу. Побутує думка, що війна є певною платнею, «жертвою» за факт здобуття Україною незалежності. Як правило, у світовій історії всі спроби реалізувати націями право на самовизначення, тобто здобуття державності, супроводжувались боротьбою, повстаннями, збройними конфліктами, революціями тощо. Україна ж стала незалежною державою мирним шляхом, у процесі розпаду Радянського Союзу. Саме тому, з погляду міфологічної свідомості, вона повинна принести жертву, пройти через випробування та втрати.

Міфологізованим є і сам образ України. Як батьківщина, країна і, нарешті, держава вона асоціюється з жінкою, матір'ю. Підтвердження знаходимо у мові («Україна-мати», «ненька Україна») та символах (постамент на Майдані Незалежності та Батьківщина-Мати в Києві). Свідомості українців споконвіків притаманний міф про Україну-жінку. О. Донченко і Ю. Романенко з цього приводу зазначають: «З давніх-давен у національному менталітеті українців сформувався сакралізований образ жінки. Жінка-матір могла б претендувати навіть на статус своєрідного протобожества: про неї склали пісні й вірші, оспівували її образ у думках, з нею йшли на смерть і поверталися до мирної праці. Архетип рідної матері-Землі, України-неньки асоціювався і з певним психологічним простором: свободою, миром, злагодою і любов'ю, тим рідним затишком, у якому можна перепочити після тривалих життєвих випробувань» [6].

Повертаючись до розгляду міфологеми «жертви», варто зазначити ще один момент. Жертовний потенціал вже розглянутого нами вище архетипу героя в сучасній ситуації створює міфо-

логему-діаду «героя-жертви», під яку підпадають усі українські військовополонені, що перебувають у російських в'язницях.

У політичному дискурсі персональні політичні міфи виступають як важливий інструмент у формуванні образів політичних лідерів та сил. Вони відіграють ключову роль у створенні позитивного або негативного сприйняття конкретних політичних особистостей та їхніх дій. Ці міфи спрямовані на підсилення певних політичних уявлень, переконань і цінностей у громадськості, а також на мобілізацію громадської підтримки шляхом створення емоційного зв'язку з аудиторією.

Часто такі міфи будуються на основі історичних або біографічних подій, що стосуються політичного лідера, та розширюються за допомогою різних медійних форматів, таких як статті, інтерв'ю, документальні фільми та інші. Наприклад, образ «героя-правдоборця», який може бути створений через події з минулого або акцентуванням на певних аспектах біографії політичного лідера, може викликати позитивні емоції у громадськості та сприяти мобілізації підтримки.

У той же час, негативний образ може бути створений через акцентування на помилках або недоліках політичного лідера, що призводить до створення міфів про «ворога влади» або «зрадника». Такі міфи можуть використовуватися для мобілізації опозиційних сил та формування негативного сприйняття обраної влади.

Доволі часто персональні міфи використовуються політичними силами для будівництва ідентичності та формування колективної свідомості. Персональні політичні міфи не лише створюють образи окремих лідерів, а й відображають ключові цінності, ідеали та цілі, за якими вони стоять. Це допомагає створити єдиний національний або політичний нарратив, який сприяє консолідації суспільства навколо певних ідей та цілей.

Крім того, варто зазначити, що персональні політичні міфи можуть мати значний вплив на формування публічної думки та визначати перспективи політичних рухів. Вони можуть викликати емоційну реакцію у громадян та мобілізувати їх до певних дій або переконань. Таким чином, міфи стають не лише інструментом політичної мобілізації, але й засобом впливу на громадську думку та поведінку.

Персональні політичні міфи домінували в Україні, зокрема, в період президентських виборів наприкінці 2004 р. і особливо на останньому їх етапі, коли в другий тур виборів вийшло два кандидати – Віктор Янукович і Віктор Ющенко.

Міф про бідного підлітка, що здолав усі життєві негаразди і досяг великих успіхів у житті. Так можна охарактеризувати політичний міф, який намагались побудувати політтехнологи стосовно долі, біографії, життєвого шляху Віктора Януковича.

Потреба в такому міфі була об'єктивно зумовлена тим, що переважна більшість громадян України якщо й не засуджувала, то з великою пересторогою ставилася спочатку до прихованих, а потім і оприлюднених судимостей В. Януковича. Щоб максимально «виправдати» тепер вже кандидата у Президенти України, було вчинено спроби юридично довести, що Янукович, мовляв, нічого неправомірного в молоді роки не зробив; підтвердити, що він спокутував гріхи молодості і став на праведний шлях; продемонструвати, що за тієї системи влади Янукович зміг стати на правильний шлях і тому є позитивним героєм нашого часу.

Для підсилення міфу про «героя-правдоборця» В. Януковича було знято й неодноразово продемонстровано спеціальний документальний кінофільм з численними інтерв'ю, в тому числі колишніх суддів, дружини кандидата, його вчителів, вихователів, знайомих.

Цей міф порівнювався з політичними міфами, які стосувалися другого претендента на президентську посаду Віктора Ющенка.

Тут політичних міфів було значно більше й вони були пропрацьовані набагато глибше й більш предметно.

Політтехнологи В. Ющенка намагались побудувати образ нахшталт українського Дж. Кеннеді. Один із міфів стосувався Ющенка як символу боротьби за демократію та європейські цінності. Його біографія, в тому числі його участь у руху за незалежність України та його позиція щодо євроінтеграції, сприяли формуванню образу героя-правозахисника в очах значної частини населення.

Проте, поряд із позитивними міфами, навколо Ющенка утворилися й негативні. Наприклад, його опоненти використовували міф про те, що Віктор Ющенко обіцяв поставити шахтарів на коліна. Цей міф був перекрученням фрази Ющенка, в якій він висловлював занепокоєння щодо умов праці шахтарів та обіцяв покращити їх життя, а не принижувати.

Треба зазначити, що аналізуючи взаємозв'язок між кризовими ситуаціями та міфологічною свідомістю, можна зазначити – вони взаємозалежні. Чим глибша криза, тим активнішою стає міфологічна свідомість. У періоди нестабільності та військових конфліктів архетипові конструкти, такі як «ми – вони», «свій – чужий», «друг – ворог», стають ключовими для сприйняття суспільно-політичної реальності.

Висновки та перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Міфологія є важливим елементом суспільної свідомості, відображаючи уявлення про світ та виконуючи функції формування політичних уявлень. Українська міфотворчість відображає пошуки шляхів «відродження» та «європейського вибору», утверджуючи міфи про українську гідність та роль України як форпосту

європейської цивілізації. Політичні міфи використовуються для мобілізації суспільства та формування громадської думки, активно використовуючи образи «героїв-рятівників» та «героїв-месій». Образ «героя» та міфи про «ворога» та «жертву» набувають особливого значення в умовах воєнного конфлікту, а асоціація України з образом жінки-матері укріплює національну ідентичність.

Повномасштабна війна росії проти нашої держави привернула увагу до міфологеми «війни», яка активно розглядається у контексті цілого ряду аспектів: від «героя» до «героя-жертви». Ці міфологеми виступають як спосіб пояснення та відновлення світоглядної картини в умовах турбулентності та змін, виконуючи терапевтичну функцію для суспільства. Політична міфологія в українському суспільстві пройшла велику трансформацію. Нові «герої», «вороги» та «жертви» визначають нову міфологічну реальність.

Такий аналіз дає підставу вважати, що подальші дослідження з аналізу трансформації української політичної міфології в контексті війни є необхідними та перспективними. Розуміння цих змін може не лише розкрити динаміку суспільства, а й мати практичне значення для розробки стратегій комунікації, політичного управління та соціальної інтеграції.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гринів О. Українська національна ідея як проблема науки. Етнічна історія народів Європи. 2001. № 9. С. 4–8.
2. Донченко О. А., Романенко Ю. В. Архетипи соціального життя і політика : (Глибин. регулятиви психополіт. повсякдення). Київ : Либідь, 2001. 334 с.
3. Кемпбелл Дж. Тисячолікий герой / пер. з англ. О. Мокровольського. Львів : Terra incognita, 2020. 416 с.
4. Леві-Строс К. Структура міфів. Структурна антропологія. Київ, 2000. С. 195–219.

5. Почепцов Г. Тоталітарна людина: нариси тоталітарного символізму та міфології. Київ : Глобус, 1994. 152 с.

6. Рудакевич О. Українська національна стратегія початку XXI століття. Наукові записки інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. 2018. № 2. С. 143–159.

7. Шайгородський Ю. Ж. Політика: взаємодія реальності і міфу. Київ : Знання України, 2009. 400 с.

8. Barthes R. Mythologies. Paris : Éditions du Seuil, 1970. 247 p.

9. Cassirer E. The myth of the state. Yale : Univ. Press, 1946. 298 p.

10. Flood C. Political myth: a theoretical introduction. New York and London : Psychology Press, 2002. 309 p.

REFERENCES:

1. Ghryniv O. (2001) Ukrajinsjka nacionaljna ideja jak problema nauky. Etnichna istorija narodiv Jevropy. No. 9. S. 4–8.
2. Donchenko O. A., Romanenko Ju. V. (2001) Arkhetypy socialjnogho zhyttja i polityka: (Ghlybyn. reghuljatyvy psykhopolit. povsjakdennja). Kyiv: Lybidj, 334 s.
3. Kempbell Dzh. (2020) Tysjacholykyj gheroj / per. z anghl O. Mokrovolsjckogho. Lviv: Terra incognita, 416 s.
4. Levi-Stros K. (2000) Struktura mifiv. Strukturna antropologhija. Kyiv, S. 195–219.
5. Pohepcov Gh. (1994) Totalitarna ljudynd: narysy totalitarnogho symvolizmu ta mifologhiji. Kyiv: Ghlobus, 152 s.
6. Rudakevych O. (2018) Ukrajinsjka nacionaljna strateghema pochatku XXI stolittja. Naukovi zapysky instytutu politychnykh i etnonacionaljnykh doslidzhenj im. I. F. kurasa NAN ukrajiny. No. 2. S. 143–159.
7. Shajghorodsjskyj Ju. Zh. (2009) Polityka: vzajemodija realjnosti i mifu. Kyiv: Znannja Ukrajiny, 400 s.
8. Barthes R. (1970) Mythologies. Paris: Éditions du Seuil, 247 p.
9. Cassirer E. (1946) The myth of the state. Yale: Univ. Press, 298 p.
10. Flood C. (2002) Political myth: a theoretical introduction. New York and London: Psychology Press, 309 p.

Peculiarities of political mythology in Ukrainian society

Kovalevska Tetiana Anatoliivna

Postgraduate Student at the Faculty
of Philosophy
Taras Shevchenko National University
of Kyiv
Volodymyrska str., 60, Kyiv, Ukraine
ORCID: 0009-0001-1950-6680

This article examines the influence of political mythology on the formation and development of Ukrainian society. The author examines various aspects of political myths, determining their role in the formation of national identity and political consciousness. The purpose of the study is not only to analyze the features of political mythology, but also to identify trends and relationships that determine its development in the Ukrainian context.

The research approach includes a variety of scientific methods. In particular, analysis and synthesis are used to reveal the concept of political mythology and its influence on the formation of national identity. The use of inductive and deductive methods makes it possible to understand and generalize the peculiarities of the manifestation of political myths in modern Ukrainian society. The scientific-analytical approach involves the analysis of scientific literature and current sources to generalize the obtained results.

The results of the study reveal the importance of political myths in the formation of political ideas and their influence on the formation of public opinion. Myth as a layer of consciousness contributes to a holistic and imaginative perception of the world, providing answers to complex questions that seem unsolvable to rational consciousness. It acts as a way of explaining and restoring the worldview in conditions of turbulence and change, performing a therapeutic function for society.

Political myths are used to mobilize society and shape public opinion, actively using the images of «heroes-saviors» and «heroes-messiahs». Ukrainian myth-making reflects the search for ways of «revival» and «European choice», affirming myths about Ukrainian dignity and the role of Ukraine as an outpost of European civilization.

Russia's full-scale war against Ukraine actively affects the political mythology of society. The mythologeme of «war» becomes central in the formation of political ideas and the mobilization of public opinion. The images of «heroes-defenders» and «heroes-messiahs» acquire special significance in the context of the military conflict, and the association of Ukraine with the image of a woman-mother strengthens the national identity.

Political mythology in Ukrainian society has undergone a great transformation, and the change of ideas about political myths can reflect the dynamics of society and have practical significance for the development of communication strategies, political management and social integration.

Key words: political mythology, Ukrainian political mythology, political myth, mythology, archetypes.